

vplivajo na učinkovitost gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Ob dveh sintetičnih družbeno-gospodarskih indikatorjih lastniške in posestne sestave zasebnih gozdov, to sta razdrobljenost posesti in socialno-ekonomska sestava gospodinjstev lastnikov gozdov, je pokazal in analiziral še gozdnogospodarske in socialno-ekonomske indikatorje, ki opozarjajo na gozdnogospodarske posledice posestne sestave naših gozdov.

Posestna sestava slovenskih zasebnih gozdov je neugodna, kar se kaže v veliki razdrobljenosti posesti, njenih neprimernih oblikah in majhni povprečni posesti. To ima pomembne gozdnogospodarske posledice. Gozdovi na majhni razdrobljeni posesti so slabše ohranjeni in imajo nižjo hektarsko lesno zalogo. Proučil je, kako se posestna sestava odraža v pripravljenosti za gospodarjenje z gozdom, pripravljenosti za lastno delo v gozdu, usposobljenosti za gospodarjenje ter posledično v opremljenosti z delovnimi sredstvi za delo v gozdu pa tudi v ekonomski navezanosti na gozd. Pri vseh kazalcih se je pokazala visoka stopnja povezanosti z velikostjo gozdne posesti, kar vodi v sklepno ugotovitev, da je tudi za gospodarjenje z zasebnimi gozdovi primernejša večja posest primernih naravnih oblik. Uspešnejše gospodarjenje z gozdovi poleg tega zagotavljajo tudi kmečki lastniki gozdov, ki so bolj pripravljeni, usposobljeni in bolje opremljeni za gozdno delo. Ker ni pričakovati korenitih sprememb v posestni sestavi zasebnih gozdov, opozarja in analizira tudi možnosti in interes za povezovanje malih lastnikov gozdov v različne oblike povezovanja, zlasti v zadruga in strojne krožke.

Iztok Winkler

In memoriam

V spomin Tonetu Simoniču

Prijatelju Franetu z željo, da bi spoznal in razumel tudi divjad.

Snežnik 11. 6. 79 Tone Simonič

To posvetilo mi je napisal v svojo knjigo Srnjad, biologija in gospodarjenje. S temi željami se je obračal na gozdarje, lovcem pa je dopovedoval, da so poleg "koristne rastlinojede divjadi" pomembni tudi rastlinstvo in mesojedi. Hvalevredno pa je, da so njegove ideje o celovitosti gozda prodrle v nov zakon o gozdovih.

Široko razmišljajočega ekologa ni vzelo za svojega ne gozdarstvo ne lovstvo. Enkrat so se mu odpovedovali eni, drugi pa so ga imeli za svojega, nedolgo zatem je bilo ravno obratno, prepogosto pa je bil v svojih razmišljanjih osamljen. Bil ni nikogaršnji, bil je ekološko usmerjen gozdar, ki je videl gozd kot celoto, z vsemi rastlinskimi in živalskimi vrstami, ki vanj sodijo.

S Tonetom Simoničem sem se srečal konec šestdesetih let. Leta 1968 je izdelal za Gojitveno lovišče "Jelen" Snežnik načrt, in to prav v obdobju, ko so se pričele v gozdovih snežniško-javorniškega masiva pojavljati vse večje škode zaradi rastlinojede divjadi. Načrt je predvideval, da bi morali preko kontrolnih ploskev ugotavljati škode in z naraščanjem te tudi povečevati odstrel. Hkrati pa je bilo z odstrelom predvideno

tudi uravnavanje strukture, saj je škoda odvisna tudi od strukture populacije. Obenem pa je načrt predvidel, da se mora izboljšati tudi okolje, v katerem živi jelenjad. Rezultat tega je bilo med drugim to, da je Gozdno gospodarstvo Postojna v sodelovanju z Inštitutom za gozdno in lesno gospodarstvo leta 1969 položilo 64 parov ploskev velikosti 7 x 7 m (ena ograjena, ena neograjena).

Razmere so se zaostrele, škode so bile vse večje, močno otežena, praktično onemogočena je bila obnova starih jelovih sestojev. Vse to je 15. junija 1973 pripeljalo do posvetovanja o škodah, ki jo je povzročala jelenjad v gozdovih postojnskega gozdnogospodarskega območja. Oglela nekaterih ograjenih kontrolnih ploskev v revirjih Leskova dolina, Jurjeva dolina in Mašun so se udeležili predstavniki ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, nekaj republiških poslancev, predstavniki Lovske zveze Slovenije, Zadruga zveze Slovenije, Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo, Biotehniške fakultete, območne lesne industrije, Poslovnega združenja gozdnogospodarskih organizacij ter kmetov in gozdarjev iz območja.

Ti negativni pojavi so že leta 1969 napotili napredne lovce in gozdarje k iskanju rešitve iz nastalega položaja. Kmalu je postalo jasno, da ne bo mogoče doseči izboljšanja ločeno po posameznih loviščih, brez jasno postavljenih ciljev za širše ekološko zaokroženo obmo-

čje in njegovo enotno populacijo jelenjadi. Tako je dogovarjanje o potrebnih ukrepih in usklajevanje različnih gledišč za dosego skupnih ciljev leta 1973 končno privedlo do oblikovanja obsežnega notranjskega lovskogojitvenega območja. Poleg Zavoda za gojitev divjadi "Jelen" Snežnik s 27.585 ha površine se je v območje združilo še 18 lovskih družin s skupno površino 78.633 ha. Tako je, še preden je to zahteval Zakon o gojitvi, varstvu in lovu divjadi in gospodarjenju z lovišči (leta 1976), nastalo 106.220 ha obsežno notranjsko lovskogojitveno območje, ki je pokrilo snežniško-javorniško pogorje z okoljem. Na tem območju se je že leta 1974 pričelo enotno načrtovanje posegov v populacijo jelenjadi, ne glede na meje posameznih lovišč, ki so si delili površino enotnega, naravno zaokroženega območja. Podpisan je bil Družbeni dogovor o skupnih in enotnih ukrepih za ohranitev in gojitev jelenjadi ter ohranitev njenega življenjskega prostora, ki so ga podpisale lovske družine v okviru postojnske (tisti del LD, ki je gravitiral na snežniško-javorniški masiv) in notranjske lovske zveze, Zavod za gojitev divjadi "Jelen" Snežnik, Gozdno gospodarstvo Postojna, samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo, kmetijskozemljiške skupnosti občin Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna ter skupščine občin Cerknica, Ilirska Bistrica in Postojna. Na osnovi družbenega dogovora se je pripravil vsakoletni Samoupravni sporazum o ukrepih za ohranitev in gojitev jelenjadi ter izboljšanje njenega življenjskega prostora in vzpostavitev naravnega ravnotežja med rastlinskimi in živalskim svetom, kjer so bile konkretizirane vsakoletne obveze tako za odstrel, opredeljen po spolni in starostni strukturi, kot ukrepi v okolju.

Idejni oče in vodja ter motor tega projekta je bil Tone Simonič, strokovni svetovalec komisije za gojitev jelenjadi na območju Notranjske, ki je leta 1976, po priključitvi Zavoda za gojitev divjadi "Jelen" Snežnik h Gozdnemu gospodarstvu Postojna, postal njegov vodja. Tako je bil v središču dogajanja in je lažje (čeprav ne prav lahko) nadaljeval že pred leti začeto delo na področju usklajevanja divjadi in njenega življenjskega okolja. V skici programa obravnavanja divjadi in njenega življenjskega okolja v lovišču TOZD-a "Jelen", ki ga je v začetku leta 1976 poslal Gozdnemu gospodarstvu Postojna, je med drugimi zapisal: "Na podlagi mnogih ne ljubih izkušenj sta lovska in gozdno gospodarska dejavnost spoznali brezizhodnost poti, ki sta jih doslej, z namenom izpolniti svoje naloge, ločeno ubirali. Zato sta pričeli iskati skupna izhodišča za usklajevanje svojih končnih ciljev in vseh ukrepov, ki so potre-

bnj za njihovo izpolnitev v skupnem ekološkem kompleksu, kjer delujeta. Skupna izhodišča pa sta lahko našli samo v ekološkem pojmovanju življenja v naravi kot med seboj neločljivo povezane celote, ki je ni mogoče poljubno deliti in zatem po posameznih delih med seboj neodvisno obravnavati" (SIMONIČ 1976).

Na idejni osnovi kontrolne metode v gozdarstvu in kontrolnih metod, ki so jih razvijali znani biologi divjadi (Aldous, Peterson, Bubenik in drugi), je Tone Simonič razvil in uveljavil kontrolno metodo tudi na področju usklajevanja med rastlinstvom in divjadjo. Takole jo je utemeljil na gozdarskih študijskih dnevih Gozd - divjad leta 1980: "Ker so vsi sestavni deli ekosistema med seboj tesno odvisni in drug na drugega nenehno učinkujejo, izzivajo ti medsebojni učinki na sestavnih delih tudi določene spremembe, ki so vidni odraz in posledica dogajanja med sestavnimi deli ekosistema in različno govorijo o relativnih razmerjih med njimi. Zato je tudi odnose med divjadjo in okoljem mogoče razbrati v vsakem ekosistemu posebej iz sprememb in kazalcev, ki so posledica medsebojnega učinkovanja. Spremembe, ki nastanejo kot posledica relativnega razmerja med divjadjo in okoljem, pa na osnovi doslej znanih ekoloških zakonitosti že poznamo. Potrebno jih je le objektivno meriti, zabeležiti, nato pa strokovno analizirati - torej sproti kontrolirati - da dobimo informacijo o dejanskem stanju odnosov med divjadjo in okoljem, v katerem koli konkretnem ekosistemu v živi naravi. Informacija o trenutnem dejanskem stanju odnosov omogoča ustrezno ravnanje z divjadjo in v okolju, zasledovanje sprememb na izbranih kazalcih pa omogoča zasledovanje razvoja odnosov po storjenih ukrepih. Kontrolna metoda torej preverja učinkovanje naših ukrepov na odnose in omogoča s tem tudi korekture in sprotno prilagajanje ukrepanja dejanskemu stanju v naravi, ki se nenehno dinamično spreminja.

Stanje usklajenosti divjadi in okolja v posameznem ekosistemu se odraža na divjadi v njenem razvoju (telesna teža, rogovje), deležu oplojenih samic v populaciji, višini letnega prirastka, zdravstvenem stanju in stopnji umrljivosti, na okolju pa pri rastlinojedi divjadi v stopnji izkoriščenosti in poškodovanosti rastlinskih vrst s pašo in objedanjem. Te kazalce je torej potrebno objektivno meriti, jih dosledno evidentirati, nato pa analizirati" (SIMONIČ 1982).

Ne da bi torej morali poznati absolutne značilnosti ekosistema in populacije divjadi (številčnost, sestava itd.), do katerih je neredko zelo težko ali nemogoče priti, ugotavlja kontrolna metoda na podlagi razme-

roma lahko dostopnih, zlasti pa objektivno in točno merljivih kazalcev v živi naravi relativen odnos med divjadjo in okoljem. Iz analize v naravi merjenih kazalcev na divjadi in v okolju je mogoče v vsakem trenutku zaključiti, ali je divjad usklajena z okoljem ali ni.

Teoretično sprejemljiva izhodišča gospodarjenja z divjadjo in okoljem v notranjskem lovskogojitvenem območju, ki je bilo po sprejetju Zakona o gojitvi, varstvu in lovu divjadi ter upravljanju lovišč (1976) uzakonjeno in razširjeno še na območje Nanosa in Hrušice, pa so bila v praksi mnogokrat, zlasti v lovskih vrstah, težko razumljiva in izvedljiva. Po neprikitem in prikritem lobiranju se je lovstvo hotelo Simoniča zne-

biti in to jim je konec osemdesetih let vsaj deloma tudi uspelo, saj je moral zapustiti Gojitveno lovišče "Jelen" Snežnik, začeto pot usklajevanja pa je v še težjih razmerah nekaj let še nadaljeval na upravi Gozdnega gospodarstva Postojna. Odrinjen od neposrednih dogajanj v notranjskem lovskogojitvenem območju si je poiskal nove izzive v semenarstvu in drevesničarstvu. Upokojujev je pozneje le dočkal na svojem področju na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, žal pa, vsaj zunanjim opazovalcem se je tako zdelo, ni mogel uveljaviti vseh svojih ambicij, znanja in bogatih izkušenj. Žal.

Franc Perko

Gozdarski vestnik, LETNIK 59 • LETO 2001 • ŠTEVILKA 5-6

Gozdarski vestnik, VOLUME 59 • YEAR 2001 • NUMBER 5-6

Glavni urednik / Editor in chief
Borut Urankar

Uredniški odbor / Editorial board

prof. dr. Miha Adamič, dr. Robert Brus, Dušan Gradišar, Jošt Jakša,
prof. dr. Marijan Kotar, prof. dr. Ladislav Paule, prof. dr. Heinrich Spiecker,
dr. Mirko Medved, prof. dr. Stanislav Sever, mag. Živan Veselič,
prof. dr. Izlok Winkler, Baldomir Svetličič

Tehnični urednik / Technical editor
Blaž Bogataj

Lektorica / Lector
Vita Novak

Dokumentacijska obdelava / Indexing and classification
mag. Teja Cvetka Koler - Povh

Uredništvo in uprava / Editors address
ZGD Slovenija, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLOVENIJA
Tel.: +386 01 2571-406, 2571-407.

E-mail: gozdarski.vestnik@gov.si

Domača stran: <http://www.dendro.bf.uni-lj.si/gozdov.html>

Žiro račun / Cur. acc. 50101-678-48407

Tisk in izdelava fotolitov: Euroraster d. o. o., Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana

Letno izide 10 števil / 10 issues per year

Posamezna številka 1.000 SIT. Letna individualna naročnina 7.000 SIT, za dijake in študente 4.000 SIT. Letna naročnina za inozemstvo 100 DEM. Letna naročnina za podjetja 22.000 SIT.

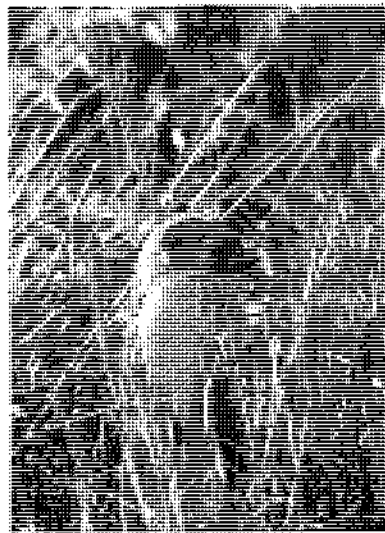
Izdajo številke podprto / Supported by

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS, Ministrstvo za okolje in prostor RS
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS

Gozdarski vestnik je referiran v mednarodnih bibliografskih zbirkah / Abstract from the journal are comprised in the international bibliographic databases:

CAB Abstract, TREECD, AGRIS, AGRICOLA.

Mnenja avtorjev objavljenih prispevkov nujno ne izražajo stališč založnika niti uredniškega odbora. / Opinions expressed by authors do not necessarily reflect the policy of the publisher nor the editorial board.

Mala podlasica (*Mustela nivalis*)

Avtor fotografije: Milan Vogrin

Naslednja številka izide v zadnji dekadi oktobra 2001.